

Dalia Henke. Dėmesys žmonėms - svarbiausias dėmuo diasporos politikoje

Dalia HENKE

Neseniai paminėję Sausio 13-osios 30-metį, dar kartą prisiminėme Laisvės gynėjus ir jų aukos prasmę bei esmę. Už laisvę ir demokratiją reikia ne tik kovoti, bet ir ją GINTI. Ypač tai svarbu šių dienų kontekste, žvelgiant į kaimynus baltarusius, ukrainiečius, taip pat – pastarųjų savaičių Rusiją ar net JAV, kai buvo šturmuojamas Kapitolijus.

Ar prieš tris dešimtmečius apginta laisvė bus gyvybinga, priklauso nuo kiekvieno iš mūsų – ir Lietuvoje, ir išeivijoje. Būdama ES ir NATO, Lietuva turi vienas geriausių savo istorijoje sąlygų stiprėti ir klestėti. Kartu – ir patirti grįžtamosios migracijos augimą.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė (PLB) vienija jau 51-oje valstybėje esančias lietuvių bendruomenes, Lietuvos patriotus ir mūsų šaliai atsidavusius žmones, veikia daugiau kaip 230 lituanistinių mokyklų, kelios dešimtys tautinių šokių kolektyvų, chorai, teatrai, sporto klubai, sielovada, bibliotekos. Tai tik trumpa lietuvių bendruomenių veiklos santrauka.

Lietuvybės puoselėjimo veiklą skatina ir jau 26 metus veikianti Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės komisija, orientuota į Lietuvos ryšius su išeivija ir bendras pastangas kurti globalią, modernėjančią Lietuvą.

Esame dėkingi Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkei, visai Seimo valdybai ir

visiems Seimo nariams, kurie, skaičiuojant nuo 1995-ųjų, kai buvo įkurta ši komisija, pirmą kartą istorijoje vieningai balsavo už komisijos tęstinumą. Vieningai toliau rašoma šios unikalios ir svarbios komisijos istorija ir sklandžiai pradedamas darbas, nors ir pandemijos sąlygomis. Kokie gi bus šios komisijos veiklos prioritetai įgyvendinant diasporos politiką? Esminis ir svarbiausias tikslas – dėmesys žmonėms.

Tris šio tikslo aspektus reikėtų išskirti kaip ypatingos svarbos:

1. Dėmesys lituanistiniam švietimui, kultūrai.

Atsižvelgiant į skaitmenizavimą ir inovacijas šioje srityje, pereinant prie virtualių lituanistinių pamokų, virtualaus lietuvių kalbos mokymo, būtina į tai investuoti ir pritaikyti inovacijas. Taip pat būtina skirti daugiau dėmesio tėvams, įkvepiant juos suprasti lietuvių kalbos mokymosi svarbą jų vaikams, jiems reguliariai ir įtaigiai pateikiant moksliskai grįstus argumentus. Taip pat svarbu skatinti užsienyje veikiančių šokių kolektyvų, chorų ar teatrų veiklą. Motyvuoti jų vadovus ir suteikti sąlygas jiems užmegzti ryšius su kolegomis iš viso pasaulio ir reguliariai savo žinias tobulinti Lietuvoje, nors veikla ir grįsta visuomeniniais pagrindais.

2. Dėmesys užsienyje gyvenančių lietuvių pilietiškumui skatinti. Ir ne tik per rinkimus.

Pasižiūrėkime į pilietiškumo sąvoką plačiau: tai ir aktyvus dalyvavimas valstybės valdyme, jo kontrolėje, reikalui esant ir ginant ar garsinant Lietuvos vardą, domėjimasis ir rūpinimasis Lietuvos aktualijomis, savanoriavimas.

Jeigu kalbame apie pilietiškumo skatinimo aspektą, noriu pasidžiaugti, kad pirmą kartą Lietuvos parlamento istorijoje turime vieną Pasaulio lietuvių apygardoje užsienyje balsavusių Lietuvos Respublikos piliečių išrinktą Seimo narę – Aušrinę Armonaitę. Pasaulio lietuvių apygardoje buvo renkamas vienas, o gavome, drįstu teigti, mažiausiai penkis, iš jų beveik visi – mano minėtos komisijos nariai. Tai Rūta Miliutė, Andrius Bagdonas, Linas Jonauskas ir komisijos pirmininkė Dalia Asanavičiūtė.

Dar kartą sveikiname visus juos ir džiaugiamės, kad garbingai dalyvavo rinkimuose Pasaulio lietuvių apygardoje ir tapo mūsų draugais bei diasporos ekspertais. Buvo be galo įdomūs politiniai debatai, organizuoti visame pasaulyje įvairių lietuvių bendruomenių. Pasidžiaugsiu, kad vieninteliai, kurie vyko gyvai,

buvo Berlyne, man pačiai su komanda teko juos organizuoti. Džiaugiuosi, kad šios komisijos darbe nebe naujokai yra ir kiti gerbiami Seimo nariai – Stasys Tumėnas ir Vytautas Juozapaitis, turintys didelę patirtį ir jau tapę išeivijos ekspertais, PLB draugais. Esame tikri, kad vienas svarbiausių komisijos veiklos leitmotyvų bus ir pilietybės išsaugojimo klausimas, kurį akcentuojame jau dešimtmetį.

Tad mūsų klausimas Seimo nariams ir Lietuvos institucijoms išlieka: ar tikrai lauksime dar 4 metus iki kito referendumo, kuris gali taip pat neįvykti? Ar tikrai susitaikysime su tuo, kad Lietuvos valstybė kasmet praranda mažiausiai 1 100 Lietuvos Respublikos piliečių (Migracijos departamento duomenys), nes pagal galiojančius įstatymus išvykusiesiems po 1990-ųjų negalima išsaugoti Lietuvos Respublikos pilietybės, jeigu dėl kokių nors priežasčių įgijo kitos šalies pilietybę? Kita vertus, kaip matome iš žiniasklaidos, yra Lietuvos pilietybės atkūrimo atvejų asmenims iš Pietų Afrikos, Izraelio ar kitur, kurie net nežino, kur Lietuva yra, nekalbant apie tai, kad neturi lietuvių kalbos, mūsų kultūros žinių pagrindų.

3. Anksčiau ar vėliau reikės grįžti prie adekvataus projektų finansavimo klausimo.

Naujai pervadinant Užsienio lietuvių departamentą Globalios Lietuvos departamentu turi būti užtikrintas ir projektais grįstas finansavimas. Ši tema reikalauja platesnės diskusijos ir šioje komisijoje.

Investuoti į diasporos politiką – nereikia plėsti biurokratinį aparatą, bet skirti didesnę ir solidų finansinį dėmesį lietuvių bendruomenių projektams, lituanistiniam švietimui, kalbos ir tapatybės išlaikymui per sportą, tautinius šokius, choras ar tradicines šventes. Užtikrinti istorinės atminties išsaugojimą, skleidžiant žinią apie Lietuvą pasaulyje per Lietuvos įvaizdžio kūrimą, stiprinant lietuvių bendruomenes.

Jeigu kalbame apie finansavimą, noriu pasidžiaugti PLB ateities fondu, kuris buvo įkurtas prieš metus. JAV lietuvių administruojamame fonde šiuo metu sukaupta 13 100 JAV dolerių. Jau šiais metais buvo uždirbta daugiau kaip 300 dolerių palūkanų, jos papildė PLB išdą. Tai nėra daug, bet gera pradžia. Noriu pakviesti prisidėti prie šio fondo kapitalo augimo. Galime tik pasvajoti, bet gal kada nors, po dar 26 metų, „Globalios Lietuvos“ programa bus visiškai finansuojama šio fondo palūkanomis.

Noriu tik priminti, kad tiek PLB valdybos nariai, o mūsų yra 12-a, tiek PLB atstovai šioje komisijoje, kurių su pavaduotojais yra 20, tiek 51 valstybėje esančių

lietuvių bendruomenių aktyvistas, tiek daugelis 230 lituanistinių mokyklų mokytojų, chorų ir šokių kolektyvų vadovų – mes visi dirbame visuomeniniais pagrindais, savanoriškai, be jokio finansinio atlygio.

Taip pat noriu atkreipti dėmesį į šiuo metu ruošiamą medžiagą PLB knygai pavadinimu „Pasaulio Lietuvių Bendruomenė – per 30 Lietuvos nepriklausomybės metų 1990-2020“.

Vienas iš šios knygos pirmos dalies skyrių bus skirtas PLB finansiniam indėliui pateikti ir įvertinti per 30 Lietuvos nepriklausomybės metų („Materialus ir finansinis PLB indėlis, labdaros, atstatant Lietuvos valstybę“).